

Előfizetési díj

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy órá helyben	1 "
Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasuteza 17. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott gármond sor 6 kr. Ára Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen stein et Vogler Wien Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873-dik évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órá	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

A honvédelmi miniszterium

1867–1872.

II.

(M. A.) Teremtini, szervezni a m. kir. honvédséget, volt a védtörvények szentesítése után legfontosabb feladata a honvédelmi miniszteriumnak.

Az 1868: XLI. t. cz. szerint a honvédséghez osztandók be: a hadsereg kiegészítésére szükségelt évi újonczjutalék többlete tizenkét-, s a hadsereg kiszolgált tartalékosai két évi szolgálatkötelezettséggel. E szerint a honvédség — 1869-ben kivételesen öt korosztály állítatván sorozás alá, 48,900 újonczot s 20,000 tartalékost nyert. Ezen állomány képezte alapját a honvédség szervezése körül tett intézkedéseknek. A következő évben a honvédség 47,000 emberrel szaporodott, s létszáma 1871 végével már 133,600 főre ment. Jelen állománya 1872 végével 158,275 főből áll, mely 124 zászlóaljat, 40 lovas századot s 20 szírlőveg osztatot képez; ez állomány-

nyal a közös véderőnek harcrendjében első sorban 7 hadosztályt, s a harcászati tartalékban, a vár és helyőrségekhez 10 elkülönített dandárt állíthat ki.* Az állományhoz szükségelt szám (1580) a csapatoknál, a többi magán vállalkozók által azok költségén láttatik el.

A védtörvények által nyert terjedelmes hatásköre a miniszteriumnak nemcsak a honvédség felállítására s annak ügyeire szorítkozott, hanem kiterjedt a sorhad, az általános katonai- és védügyek fölé is. Az 1868-i védtörvények elválasztották a sorhadra vonatkozó közigazgatási ügyeket; csak az maradt összpontosítva a közös hadügyminiszteriumban, a mi a sorhad egységének volt postulatuma, s a mi ezenfelül nem vala kettészakítható a nélkül, hogy az egy apparatus által ellátott ügyeknek két külön kormányzati közegre bízása által ne szenvedjen egyfelől az egységes sereg harcképessége, s másfelől ne fizetessék meg e hátrány még az illető költségeknek csaknem megkettőzése által is. Ellenben mindaz, a minnek e két döntő akadály útjába nem állott, el lön választva, s a katonai közigazgatásnak Magyarországot illetőleg nemcsak általános, sorhadat s honvédséget egyaránt érdeklő része, hanem számos, tisztán sorhadi ügy is teljesen a honvédelmi miniszterium hatáskörébe ment át.

A miniszteriumnak a sorhadra vonatkozó működésében mind katonai, mind nemzetgazdasági tekintetből legnevezetesebb része az állandó békeelhelyezés keresztülvitele körüli teendők képezték. A magyar korona országai területén elhelyezendő katonaságnak, s a hozzá tartozó intézeteknek a politikai, katonai és magánérdekek egyenlő megóvásával eszközrendő felosztása felől készített is a miniszterium — a közös hadügyminiszterrel egyetértve — tervzetet, mely ő felsége által, 1871. évi márt. 15-ől kelt elhatározásával, tudomásul vétetett és jóvá lön hagyva. Befolyt a miniszterium a hadrend megállapításába és a mozgósítás ügyeibe is, s a közlekedési vonalak megállapításánál sem mulasztá el a katonai szempontokat érvényesíteni: az ide vonatkozó részletek azonban nem képezhetik nyilvános közléseknek tárgyát.

*) 1878 végével leszámítva a rendes fogatokat, körülbelül 350,000 főből fog a honvédség állani.

goru kritika; de az a kérdés: van-e bennök lelkeség? s a spiritus vitalis, mely életet ad a műnek s mely nem szorítható a formák kaptafái alá? Ha ezzel bírnak műveim, nem aggodom; egészen nem vesztet el becsük.

Belejezésül még azt említem meg, mi visszaemlékezéseimnek egyik főgyönyörűt képezi, hogy gróf Széchenyi Istvántól és Kazinczy Ferentől kezdve, le egészen a legújabb kor politikai, irodalmi és társadalmi notabilitásaiig, mindnyájának részint bizalmát és méltatását, részint benső barátságát voltam szerencsés bírhatni; miért is soha sem volt okom és alkalmam — mint nem lett volna kedvem és időm sem — polemiákba keveredni.

Levelemben még arról is teszsz említést, kedves barátom! jelölém ki ama szentírásbeli helyet, melyet egykor fölöttem igéül fölvetetni kívánnék. Gondolatom szerint, a következő leginkább illenék pályámhoz és érzelmeimhez:

Szent Pál 11 Kor. 12. r. 9 vers: „És azt monda nekem (az Ur), elég nekem az én kegyelmem; mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el. Nagy örömet dicsekedem azért az én erőtlenségeimmel inkább, hogy lakozzék bennem a Krisztus hatalma.” Alkalmassok szintén Szent Pálnak Philipp. III. rész 13–14 versei is.

Isten tartson meg, kedves barátom, kedves tizeddel együtt hosszú, boldog időkre, s tartsd meg hű emlékedben tisztelő barátodat:

Fáy András.

Egy üstökös története.

(Flammarion könyvéből.)

Mily általános elismerésben részesültek prof. Flammarion Camil csillagász népszerű tudományos iratai Párisban mutatja a 10. 12. 18. 20-dik kiadás.

A honvédelmi miniszterium eddigi, alig egy pár rövid évre terjedő működésének áttekintése teljesen elég felköltésére azon megnyugtató tudatnak, hogy a nagy áldozat, melyet törvényhozásunk évről-évre járul a honvédség létesítése- és felszereléséhez, gazdagon gyümölcsözőleg lön elhelyezve, mert megteremté, bámulatos fejlődésnek indítá s kitűnő kormányzattal és szervezéssel látta el hazánk százados alkotmány küzdelmeinek egyik legfőbb célját, a magyar véderőt!

— Országgyűlés. B.-Pest, márt. 4. Ma végre valahára befejeztetett a közoktatási vita és megkezdődött az igazságügyi. Hogy meddig fog tartani, az beláthatlan. Ha a ház egy kis kitérőt tart, s a „hora canonica”-t, a 3 órát megtölti néhány perccel, átszethetett volna már ma az általános vitán; ez azonban nem történvén, ismét többen irakoztak fel, s a szóár újra megindul.

Pedig sok mindenfelől elkövetnek a vita rövidítésére. A pénzügyi bizottmány előadója: Horváth Lajos, ki mint egyike a legilletékesb tekintélyeknek, szólhatna igazságügyünk állapotáról, szerényen hallgat; a miniszter igen rövidre szabja felszólalásait; az államtitkár lemondott a szólási jogról.

De mindezek dacára a ház csak ügygyel bajjal mehet előre.

A mai ülésben a miniszter igazságügyünknek, majdnem kivétel nélkül, igen szigorú kritikáját hallotta. A jobb- és baloldali szónokok egyaránt kiméletlenül tárták fel a hiányokat. Sűrgették a rendszeres törvénykönyveket, rosztalták az eddigi késedelmezést; és szóba hozták, általánosságában megvitatták a receptio eszméjét, melylyel — mondhatjuk — mindinkább megbarátkoznak a szakkörök s a közvélemény.

A jobboldalról eszesen és hatással szóltak: Toszt Gyula s Hoffman Pál; míg a baloldaltól Tisza Kálmán beszéde érdemli meg a közfigyelmet és pedig különösen azért, mert megpendít egy eszmét; a bagatell-ügyek elintézésének a közigazgatási tisztviselőkre bízását. Ez eszme újabban először a pénzügyi bizottság körében merült fel, hol — ha jól tudjuk — különösen b. Sennyey volt ennek meleg védője.

Tisza javaslatot nyújtott be, melyben felhívja az igazságügyminisztert ez ügy tanulmányozására s a miniszter e javaslatot elfogadta.

A mai ülésen a következő tételek szavaztatnak meg:

A nemzeti zenedére kért segély 5000 frt

dás, melyet néhány év alatt értek s azoknak többféle idegen nyelvekre való áttiteltése. Valóban ezen iratok nemökben egyetlen jelenségekát állanak a tudomány és költészet eredeti egyesítésénél fogva a nélkül, hogy egyik vagy másik rövidséget szenvedne ez által; a legnehezebb és legidegenszerűbb tárgyak és feladatoknak az avatatlanokra nézve szelleműs népszerűsítésében és a tökéletes előadás művészetében.

Ezen ritka előnyöket lehetőleg még magasabb mérvben foglalja magában szerzőnek nem rég bevégett műve, mely ezen meglepő czimvel bír: „A végtelenség regéi.”

A könyv három önálló elbeszélése oszlik, Mindhárom felette érdekes, ha mi tehát a következő adatokat a másodikból, „egy üstökös története”-ből vesszük át, nem azért tesszük, mintha ezt a másik kettő felett kitüntetni akarnók, hanem mivel ez nem hemzseg számtani kiszámításoktól és szédületes mennyiségtani kombinációktól mint a más kettő.

Nem képzelt történet ez, nem mythos, melyet mi itt elbeszélni akarunk — így szól Flammarion az illető fejezet előszavában — az üstökös, melyről beszélünk, valóban létezik s millió meg millió ember látta azt feje felett ragyogni. Szóval, ez azon híres üstökös, melyet a földről 1811-ben láttak utolszor s melyet az emberiség csak évezredek után 1876-ban fog újra meglátni.

A ker. időszámítás előtt mintegy 611.189 évvel a nagy üstökös, melyet Jupiter lakói körülbelül már száznegyvenezer év óta láttak, a nap mellett, mintegy kis plánéta volt látható, mely 1400-szor kisebb volt az imént említettől, meglehetősen nyomorult golyó volt e csillagzat, mely gözöktől burkol-

A József műegyetem helyiségének előbbi állapotba visszahelyezése 100 frt. a számvétség helyiségeinek szintén az előbbi állapotba visszahelyezése 1000 frt.

Kárpótlásra a kibérelt házakért 6500 frt.

A rendkívüli fedezet 1600 frt.

— A n.-szebeni árvaház ügye a képviselőházban.

Az árvaház segélyezésére 25,000 forint előirányzásánál, a bizottság nem adott véleményt e tárgyban.

Trefort Agost vallás- és közoktatásiügyi miniszter: Hiba történt abban, hogy ezen tétel „segély a nagy-szebeni Terézánium árvaház számára” általában a kultuszminiszterium költségébe fölvetetett. Ezen hibás lépésnek azon kellemetlen következménye, hogy minden évben igen keserű viták fordultak elő e tárgyban. Hogy jövőre ezen vitáknak eleje vétséssék, megindítottak a tárgyalások a közoktatási- és pénzügyminiszterium közt, melyek azonban még nincsenek befejezve. He ezen tárgyalásokból ki fog tánni, hogy ez oly fundáció, mint a milyen több van Erdélyben, mint pl. az enyedi collegium fundációjá, ha ki fog derülni, hogy ez oly fundáció, melyet az államnak külön kell tekintetbe venni, akkor a pénzügyminiszterrel egyetértve ez iránt oly javaslatot fogunk beterjeszteni, hogy ezen tétel a budgetnek oly helyére jöjjön, miszerint nem fog diskutáltatni és hosszas vitákra alkalmat szolgáltatni. Kérem tehát a dolgot függőben hagyni. (Helyeslés.)

Lázár Ádám a következő határozati javaslatot nyújtja be: Miután a miniszter a képviselőház 1872. január 13 diki határozatának megfelelőleg sem az államsegély megszűntetése, sem az intézetnek átalakítása iránt javaslatát elő nem terjesztette, a képviselőház utasítja: hogy a miniszter e határozatnak mielőbb eleget tenni igyekezzék, és addig is a nagy-szebeni Theréz árvaházra a segély 2265 frtnyi összegben megszavazandó.

Boér Antal, Kautz Gyula és Almásy Sándor felszólalása után a ház többsége elveti Lázár Ádám határozati javaslatát, s e tételt függőben hagyja.

Bukuresti szemle.

Azt hiszem említettem már önnek a macedoni oláhokat vagy újabb néven románokat. Az itteni kormányok évek óta kiterjesztették bőkezűségüket ezen új román testvérekre is, küldözgetvén számokra új román tankönyveket, és iskolák építésére pénzse-

tan nehézkesen forgott saját tengelye körül. Ropant földtani és légi átalakulásoknak volt kitéve s ekép emberi lények számára teljesen láthatatlan.

Az üstökös, melynek farka nem kevesebb mint negyven millió mértföld hosszú volt, még meg nem szilárdult állománya 5000 mértföld körületet tett ki s zette haja négyszázötvenezer mértföldnyi lérségben vette körül — ma már teriméje — csak félannyi mint akkor, ezen üstökös, mely csak a Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun stb. világáinak vizsgálatával foglalkozott s a csillagsugáros mennyezet legelőkelőbb társaságában forgott igen különösen és kellemetlenül érezte magát a parányi földtöke megpillantásakor. Ámbár a természeti erő terjedését tökéletesen ludná méltányolni, még sem álmódhatott ily liliput csillagzat lehetőségéről. Többször megtekintette tehát a kis planetát, mielőtt szemének hitt volna. Azután pedig fölveve egész üstökös méltóságát, teljes megvetéssel és elfordított arccal vonult el a kores utószülött előtt. Haját büszkén felborzolta „fordulj”-t csinált s az új pusztaságába tért vissza, folytatva ragyogó pályáját a végtelen azuron.

Ha minket, gyarló embereket e nagy csillag ezen megvetése sértene, még is el kell ismernünk, hogy saját világunk valóban nagyon kicsiny; hazafias érzelmeink tehát bármennyire természetesen és jogosultak is legyenek: csillagzatunk értékét mégis igen tulbecsüljük. S a vándorok a végtelen őrben, melyek a földet először meglátták; aligha séjtik, mily nagy fontosságot tulajdonítunk mi neki.

(Folyt. köv.)

gélyt. Most, a mint a „Horia” a „Roma nul”-nak Konstantinápolyból írja, a macedoni románokra igen rossz idők járnak, mert a görögök megsokalták a nagylelkű ajándékozásokat s elkezdették bezárni az ilyen román iskolákat s elszedték a gyermekektől a román könyveket. Iszonyu méregbe tört ki e miatt „Horia” s rémséges szavakkal fenyegeti a görög nemzetet. Hogy e tudósítás itt rossz vért csinált, s hogy e miatt a Romániában lakó görögöknek sok szemrehányást, sőt ennél többet is kellend kiállniok, ebben nincsen kétség. A román- és görög-nemzet egy idő óta igen feszült viszonyban állanak egymáshoz. Lapjaik még inkább szítják a helyett, hogy csillapítanák a szenvedélyt. Főleg a görög lapok „Horia” szerint, emberövi kannibáloknak festik a románokat. Nem lesz ebből román-görög háború, de lehet ennél sokkal több, ha a magas diplomácia tovább is elnézi e kellemetlen mocskolódást. Minket a macedonok ügye csak annyiban illet, a mennyiben emlékeztethetjük a román atyafiakat a csángók sorsára, megszűvén a patrióta románoknak, hogy lám a mi nekik roszul esik a görögök részéről, nekünk is ép úgy esik a moldovai csángók miatt. Bár mennyire gyanúsítja a brassói „Gazetta” a romániai ref. papokat, mi nem tehetünk erről, mi megírjuk az itt látottakat, de egyuttal sietünk megnyugtanni a jó „Gazettát”, hogy mi bizony nem prédikálunk sehol, tehát ne gyanúsítsa azt az egyetlen jámbor kálvinista papfélé a román metropolisban. Nem bántja az önként.

A görögök mellett azonban önk jó magyarok is kikapnak a „Romanul”-tól. E lap szerint önk azt hirdetik a mivelt világ előtt, miszerint önk missiója keletet civilizálni, holott olyan barbár-legények a világon nincsenek, mint önknek vannak. Hisz önknek ölt meg egy szerb pap és egy tanító magy a r o k o s a l egy harmadik szerbet s önk-nél történik annyi gyilkosság pár hét alatt, hogy abból egy capitalis eredeti levél telik ki a „Romanul” számára Pestről. Ne hitessék el tehát önk magukkal, hogy Romania miveltésére önknek missiójuk volna, mert önk erre képtelenek. A románoknak nem kellene az ilyen fókosos civilizátorok. Nem kell magyar, zsidó, görög.

Elhiszük, de kérjük: ugyan miv lenne Romania, ha egy varázsütésre e három elem eltűnne Romániából. Erre feleljen meg a „Gazetta”, mi e helyett épen a „Romanul” után előszámáljuk a román nemzet mostani állapotát. Halljuk tehát: „A nyomor tetőponton van, ha a román falvakat összehasonlítjuk az orosz és más coloniák falvaival, sőtét fájdalom fog el, mert csak az indiai pariaéknak lehetnek rosszabb lakásai, holott azoknak legalább az éghajlat kedvez. A rosz lakások és rosz eledelek miatt a halandóság rettenetes. A toroklob 4 év óta oltja az új nemzedéket, három év óta nincs aratás. Éhség fenyeget ép úgy, mint Conza uralmának vége felé. Ily nyomor közepette az adókat még is irtalm nélkül felhajtják és aztán ellopják”. Nagyon keveset írtam ide ki ebből a 4 hasábos cikkből; a „Gazettá”-nak, ha kedve telik benne, megtalálhatja a többi is a „Romanul” jan. 24-ik számában „Moralitatea regimului” cím alatt s így nem szükséges hogy oláhországi kalvinista pap prédikáljon neki. Maga a „R.” írja a jan. 26-iki számában: „Ép ma vetjük New-Yorkból a „Sunday Mercury”-t a mely szerint a románok vadabbak a polinesiai emberevőknél is. Mi nem osztjuk az amerikai lap nézetét, mi a román népet miveletlen állapotában is nem vadnak, hanem jó és félénk szívűnek ismerjük. Nem eszik az emberhúst, még más féle húst is keveset, nem a nép, hanem vezetőiben van a hiba; azok ünneke háiban való világpolitikát, azok szidják a görögöt, zsidót, németet, magyart sat. a helyett, hogy a román nép nevelését tűznék ki magasztos célul. Vashingtonba, Rómába, Londonba akarnak roppant költséggel követéseket állítani akkor, a midőn idehaza még iskola sincs a századik faluban is. Im itt a baj, nem abban a szegény népben, melynek nevében hirdetik a nagy Daco-Romaniát. Néha-néha erősen belekapnak a lapok a nemzet beléletének orvoslásához, de csakhamar abba is hagyják s ismét tűzik a világpolitikát. Különösen a veres lapok nagy élvezet találnak egy idő óta föl-földeztetni a megyékben előforduló ezerféle visszaéléseket. Elbeszéljük, hogy minő hallatlan és embertelen kinszások követnek el a népen az adó exequáló dorobáncok; de mit ér minden, midőn végcélja nem a visszaéléseknek gyökere orvoslása, hanem a kormány kompromittálása és a kormányzás után való epekedés, sőt ennél is több: az új dynastia elleni áskálódás s annak megbuktatása. Nincs miért tagadjuk, hogy a francia és spanyol események itt viszhangra találtak. Innen értjük csak is a hadügynek azon ohajtását, hogy a halálbüntetés terjesztessék ki azokra is, a kik belioradalmat támasztanak. Nem ment ugyan keresztül e terv, de értjük hova czélozott. Értik a vörösek is, ezért harcoltak ellene oly elkeseredettséggel; ezért kiáltottak fel: „Ezelőtt ha forradalmat csináltunk s nem sikerült, emigráltunk s majd ismét hazajöttünk ezután halomra fogunk lövetni”. Nem ép így volt ez ezelőtt is, sok mérsárlást jegyzett fel a történelem a régi vódák korából is s nem is azért említjük fel, mintha visszaidézni ohajtának, hanem azért, mert most is forr. ég a föld alatt valami és ezt a hadügy még jobban tudja mint mi magunk.

Ohajtottam volna írni önknek a senátus közlelbi viselt dolgairól is. Ne kíváncsiak lennének az ott

előfordult botrányos jeleneteket, mert szégyenére válnak azok bárhol a világon az ilyen öreg testületeknek. Az elnököt ma viharos jelenetek közt leteszik, holnap visszateszik; a senatornak (Desliu) ma megengedik, hogy beszéljen az ország helyzetéről s midőn derekasan belekap, akkor letécsolják. Így mulatja magát a tudós senátus, de neveteti is.

Csengery Antal

beszéde a képviselőház február 25-diki ülésén.

(Folytatás.)

Ha a közoktatás ügyét valóban fejleszteni akarjuk, akkor azt főleg községi kell tenni; (Élénk helyeslés) a községek érdekévé kell azt tenni. A közoktatás ügye mindenek előtt a szüléket érdekli; de azután első sorban az egyházakat és a községeket. A községek köteleességévé kell tehát tenni, hogy az iskola ügyét épen úgy felvegyék költségvetésükbe, mint akár mely más adminisztratívális ügyet (Élénk helyeslés); a szellemi világosság terjesztését szintegy, mint felveszik az utca-világítás ügyét. (Általános helyeslés.) E nélkül egy állam sem mutathat fel nagyobb eredményeket. Spanyolországban sokkal mostohább körülmények közt jobban áll a közoktatás ügye, mint Portugáliában. Miért? mert ott a községek erejére támaszkodnak, sőt látván a portugali viszonyokat, Spanyolországban, épen a demokráta párt sürgeti, hogy az állam befolyása a közoktatásra minél alább szállítassék, természetesen nézetem szerint helytelenül, de más részről megfoghatólag, ha tekintjük a portugali viszonyokat, hol az ellenkező elv t. i. egyedül az állam befolyása alkalmaztatik. —

Ha tisztán az állam venné kezébe a közoktatást, részéről mondom attól tartanék, mi Portugáliában történik, hogy elhanyagoltatnék a közoktatás ügye, míg ha a községek kötelezettségének arra, mint minden európai törvényhozás kötelezi a községeket, hogy akár felekezeti, akár felekezet nélküli iskolát, de iskolákat mindenesetre állítsanak, és pedig állítsanak egy-egy községi nem csak egy-egy iskolát, hanem állítsanak a tanköteles gyermekek számának megfelelő számú iskolát; ha ezt kimondjuk t. ház; ha ezen elv alapján állanak a megyék a községekkel szemben, akkor t. ház, meg vagyok győződve, hogy nevezetes lendületet fog venni Magyarországon a közoktatás ügye. A községek azonban, mint már általában minden országban kiemelik, nem nagy hajlamot mutatnak a közoktatás ügyeért igen sokat áldozni; épen azon várakozás van meg bennük, hogy mindent az állam tegyen értök; a mi most már, miként tudni méltóztatnak, még a társulati téren is mindinkább nagyobb mérvben terjed. A községek utján várható csak a közoktatás ügyének előmenetel, még pedig úgy, hogy a községek mint mondám a tanköteles gyermekek számainak megfelelő iskolákat tartoznak állítani, mint ezt több törvényhozás kimondta. Itt egy észrevételt kell tennem arra, a mit a t. minister ur említett. Ő t. i. azt mondotta, hogy némely község azért nem hajlandó felsőbb népiskoláját felállítani, habár erre a törvény kötelezi, mert még nem képes arra sem, hogy tanköteles gyermekei számára olcsóbb népiskolákat állítsanak fel. Ezt én t. ház helytelen elvnek tartom. Azt hiszem, hogy valamint helytelen volna az a nemzeti közoktatási törvény, a mely nem gondoskodik a középiskolákról és legfelsőbb oktatásról addig, míg a népiskolai oktatás az egész országban nincs úgy ellátva, hogy az minden szükséges kielégítés: ép oly helytelennek tartanám, ha egy község elhanyagolná közép- és felsőbb nevelését azért, mert még nem volt képes valamennyi tanköteles gyermek számára alsóbb iskolákat felállítani. Én a községekben a jobb szellemnek e tekintetben is felébresztését épen a felsőbb népiskoláktól várom, ha ezek műveltebb és értelmesebb közép- és felsőbb nevelni és különösen várom ezt a polgár-iskoláktól. (Helyeslés.)

Már fentebb említettem, minő nehézséggel járna, ha az állam venné át az egész közoktatás ügyét. Ezen feladatot az államra nézve még nagy mértékben nehezítette Tarnóczy Gusztáv t. képviselő ur, (Halljuk! Halljuk!) nehezítette azzal, hogy az ingyen oktatás elvét kimondotta.

T. ház! Nem fejtetemet hosszasan ezen nagy kérdést, én részéről tanulmányoztam azt még pedig egész tárgyilagossággal, mindenik fél okoskodásait ellene és mellette meghallgatva. Jól tudom, hogy úgy állítatik fel az ingyen oktatás, mint az általános tankötelezettség szükséges követelménye, mint a demokratikus intézményeknek szükséges eredménye, és részéről megértém azt, hogy ha Franciaországban ezen tan hirdetői naponként szaporodnak szemben a térfoglalással, melyért ott a vallások congregációk ingyen vagy igen olcsón való oktatása napról napra mindinkább nagyobb mérvben lesz. Tudom azt is t. ház, hogy több állam kihirdette már ezen elvet, így nevezetesen. Schweiznak több cantonia, Észak-Amerika, Olaszország, Dánorság, Chili és Portugal kimondotta a tandíj megszüntetését pénzügyi zavarai dacára. Spanyolország, és alkotmány 24-ik §-ban Poroszország, kimondotta 1848-ban a frankfurti parlament.

(Folyt. köv.)

Muzeumi pénztárnoki jelentés.

(Vége.)

„II. Természettudományi díjalap”

Az 1871-dik évről 1872-re ájtotték a következők:

aa.) Magyar földhite papirban 1000 frt.
bb.) Kézpénzben kisegítőbe helyezve 369 frt 42 krajczár.

Az 1872-ben gyűlt, az áthozottakhoz:

cc.) Az 1000 forint papirnak évi kamatja 55 forint.

dd.) A kisegítőbeli pénznek kamatja 19 fr 95 kr.

Az 1872. végéig bevett összeg 1444 forint 7 krajczár.

De 1872-ben kiadás is történt azaz:

1. A „díjalap” rendeltetése szerint egy tudományos munka jutalmazására 100 db. érc ezüst frtos tallér megszerzésére 109 frt 97 kr.

Ezen kiadás a bevételből leszámítva:

Az 1872. végén: a „díjalap vagyona: 1334 frt 10 kr.

Az egyleti pénztár III-dik osztálya

Az „aranyalap”

Az 1871-ről 1872-re áthozott készlet volt:

1. Elhelyezmény 6 darab kötvény szerint 650 arany.

2. Készletben természetben 91 arany.

Az 1872. folyama alatt gyűlt.

a.) Régi elhelyezményből, visszafizetve 200 arany.

b.) Új elhelyezmény kötvényre 300 arany.

c.) Ksmatokból gyűlt 38 arany.

Az 1872-ben bevett összeg 1279 arany.

De ki is adatott 1872-ben, még pedig:

aa.) Visszafizetés következtében (kötvényben) 200 arany.

bb.) Az új elhelyezésre (természetben) 300 arany.

A kiadottak összege 500 arany.

Kivonva a kiadottakat a bevétekből:

Maradt az aranyalapban 1872. végén:

1. Elhelyezmény 5. db. kötvény szerint 750 arany.

2. Természetben készletben 29 arany.

Az 1872. végén egészvagyona: 779 arany.

Van kamatbeli beváradoja 6 arany.

Ime tisztelt közgyűlés! az elősoroltak szerint állott a muzeum-egylet vagyona 1872-nek végén.

Minthogy azonban azóta, mai napig, még ötven nap fejt le; s ez idő alatt, az egylet pénztárában, a bevételek és kiadások által változás állott elő: hogy az egylet vagyona n a k mai napon állását is meg tudni lehasen: van szerencsém előterjeszteni azon változásokat, melyek ezen 1873-ik január 1-től mai napig történtek;

I. Az 1872-ről 1873-ra áthozott összeg volt: 209,625 ft 59 kr.

Ezen áthozott főösszeghez gyűlt:

II. Az ezen 1873. január 1-től a mai napig kizárólag:

1. Visszafizetett földteherm. kötvényekben 26 ezer 250 frt

2. Régi alapítványi tőke befizetve kézpénzzel 210 frt.

3. A 10 éves szakbeli részvénydíjből 35 frt.

4. Az 5 éves szakbeli részvénydíjből 65 frt. 25 kr.

5. Kamatokból összesen 3,763 frt. 74 kr.

6. Rendkívüli bevétel duplumokból 24 frt. 96 kr.

7. Az államtól részlet 1872 oct. — deczemberre 1,250 frt.

8. Takaréka elhelyezményről könyv 2,250 frt.

Az áthozott és külön bevetek összege 243,474 forint 54 kr., azonban szembe ezen bevétellel

Kiadatott.

a) Visszafizetett összegért (kötvény) 26,250 forint.

b) Befizetett régi alapítványért (kötvény) 200 frt.

c.) Takaréka pénztárba tett, kézpénz: 2,250 forint.

d) Rendszeres fizetésekre és utalványokra 2,282 frt. 97 kr.

A kiadottak főösszege 30,982 forint 97 kr

Kivonva a kiadottakat a bevétekből:

Mai napon az egylet összes vagyona; 212,491 frt. 57 kr.

Mely főösszegben a kétes, és kevés remény-nyel biztató alapítványok is benne vannak.

A mai napon meglévő vagyona az egyletnek a következőkből áll u. m.

1. Magyar földhite papirban 500 frt.

2. Egységesített államkötvényben 300 frt.

3. Földtehermentesített kötvényben 113,473. frt. 50 kr.

4. Elhelyezményben együtt 74,100 forint 37 kr.

5. Magán kötvényben alapítvány 23,039 frt. 51 kr.

6. Berde alapítvány kamatja 75 frt. 11 kr.

7. Gerébőle id. kötvényben 95 frt.

8. Kézpénzben 908 frt. 08 kr.

Ezeknek főösszege 212,491 forint 57 kr.

Az egyleti pénztár II-ik és III-ik osztályában t. i. a „természettudományi díj-alapban” és az „arany-alapban” az 1873. jan. 1-től máig, semmi

Folytatása a mellékleten.

változás nem történnén: mindkét alap úgy áll ma is, mint állott az 1872-ik év végén.

Ezek után bezárom jelentésemet, és kifejezést adok azon ohajtásomnak: hogy az erdélyi muzeum-egyletnek az egyetemmeli szövetségét, mindig áldás és szerencse kísérje!!

Kolozsvárt, febr. 20-án 1873.

Bányai Vitális,
muzeum egyleti pénztárnok.

BELFÖLD.

Sepsi-szt. György, 1873 febr. 27.

Az alkotmányos szabad intézmények támogatása mellett a valódi műveltségben meglehetősen előhaladt korunk nemes törekvései közt tagadhatlanul egyik legszebb helyet foglalja el az általános ember-szeretet elvének megvalósítására irányított magasztos igyekezet. A tizenkilenc századdal ezelőtt kihirdetett, s a világtörténelemben páratlan hatású eszmének, a szeretet-vallásának alapelvét ma, a demoralizálnak bélyegzett korban mindenféle anyagi nemesbuzgalommal ténynyé emelés által szentesíteni látni: valóban megnyugtató, biztató látvány a kételkedő léleknek! —

Csak a legújabb kor karta fel egyetemesen az elhagyottaknak, az árvák és szerencsétlenség által lesújtottaknak valóban számalmas ügyét.

És ma már a mivelt közönség nemes versenyre kelt, s mindenki siet erejéhez mérten nemes áldozattal befolyani azon eszme megtestesítésébe, melynek célja: a társadalom elhagyott tagjainak sorsát könnyíteni. Szeretetházak épülnek, a szerencsétleneknek menhely-, az árváknak templom emel-tetik mindenfelé. A kor ezen üdvös parancsszava előtt meghajolni a székelő nemzet is erkölcsi kötelességének ösmerte. Több lelkes honleány fellépése folytán ma mindenfelé gyűjtések és adakozások folynak egy felállítandó székelő árva leányház anyagi alapjának beszerzésére. Ezt gyarapítandó, városunk egyik nemes érzésű hölgye, Bogdán Andrásné indítványára, — ki mint e czélra gyűjtő már eddig is páratlan buzgalmat, — mint adakozó követésre méltó példát mutatott, a farsangi saison befejezéséül a székelő árvaház javára egy táncszertély rendezése határozatott el. Ez indítvány többek, nevezetesen: Emiliten kívül Antalfi Lajos, Antalfiné, ügyvéd Feren s több más ügybarátok buzgalma által ténnyé emeltetvén, s az e hó 22 én megtartott sorsolással egybekötött táncszertély, melyre a rendező bizottmány szerencsés volt ügyvéd Kúhale József ur mivelt lelkű nejét bályányul megnyer-hetni, — a nemes czélra 304 frt. tiszta jövedelmet eredményezett. Oly koronája ez kis városunk farsangi saisonának, melyet összealkotni csak feláldozó buzgalomnak, ügybarátok lelkesültségnek, egy magasztos cél mély átérzésének s a közügy iránt lelkesedni tudó és akaró nemes kebleknek sikerülhet.

A kivitel méltó volt a czélhoz. Önk egy akarták, hogy vigadjunk, de e vigalmat egyszerű-mind nemes tapintattal úgy irányzák, hogy annak egykori viszhangja legyen az elmaradt apátlan és anyátlan kicsinyeknek öröm mosolygása. E tudatban találják önk legméltóbb jutalmát fáradságaiknak, melyhez én azon hó ohajomat csatolom: éltesse az ég a közügy érdekében sokáig a mivelt lelkű indítványzót, s a buzgó közreműködő ügybarátokat!

— s s s —

Külföldi szemle.

Kolozsvár, márt. 6.

A „Temps” ismerteti kivonatosa Castellár azon memorandumát, melyet közelebb a külföldi spanyol képviselőkben intézett s melyben a helyzet alapos feltüntetése mellett a spanyol köztársaság elismerésének szükségét hangsúlyozza.

„Röviden kifejtve azon okokat, melyek Spanyolországban a régi monarchia tekintélyét megsemmisítették és az 1868-ki forradalmat előidézték, megjegyezi a spanyol külügyér, hogy miután az európai kormányok elismerték a forradalomból keletkezett kormányt, nem vonakodhatnak elismerni most a spanyol kormányt, mely annak logikai folyása. „Az alkotmányozó kortes” — folytatja Castellár, három indokból tartotta meg a monarchiai formát; először, hogy megfeleljen a spanyol nép hagyományának, másodsor, mert ezáltal a forradalom szabadelvű alapjait megszilárdítani hitte; és harmadszor, mert a spanyol kormányformát szhangzásba akarta hozni azokkal, melyek e-aknem egész Európában uralkodnak. Monarchiának volt tehát, de nem találhattunk monarchiát. Spanyolországban nem volt sem oly dynastia, mint pl. az angol uralkodóház, mely vallási és nemzeti érdekeket képviselne, mely megfelelné a korsellemnek, sem oly hercegek, melyek a diplomácia tanácsában és a harczmezőkön létrehozhatták Németország és Olaszország egységét. A mi dynastiánk, melyek egyike polgárháboruban legyőzött, másika a forradalom által megfosztott a tróntól, minden tekintélyüket elvesztették. Mi nem voltunk mint Belgium, Holland, Görög- és Oláhország nemzetközi szerződések által a monarchiai formához kötve s kénytelenek

voltunk külföldön keresni magunknak királyt, azon kettős veszélynek téve ki magunkat, hogy Európában nyugtalanságot okozunk és a spanyolok nemzeti érzületét megsértjük. Kérdetben egy hatalom sem akart segítségre jönni. A szomorú tapasztalás megmutatta azt, hogy az általános béke szempontjából legjobb lett volna összegyűlekeznünk és azonnal megalapítanunk a köztársaságot, mely ma már életben van. De a kortes kezei meg voltak kötve. Adott nekünk egy magas születésű királyt, ki derék, a többi fejedelmekkel rokonságban áll és tisztelettel viseltetett az alkotmány iránt. Mind azáltal e szép tulajdonok nem voltak képesek kiengesztelni a megsértett nemzeti érzületet. A fiatal fejedelem megérté ezt és lemondott a koronáról. Mi volt itt teendő? Kérni a királyt, hogy vonja vissza lemondását; tekintélyünk alatti lett volna. A trónfosztott dynastiát visszahívni lehetetlen volt. Katonai diktatúrát alkotni esztelen dolog lett volna. Igen veszélyes dolog lett volna csak ideiglenes kormányt hozni létre. A kortes tehát hatalmának szabad gyakorlatja után a köztársaságot kiáltotta ki. Ez nem forradalom, hanem szükséges evolúció volt. Minden polgári s katonai hatóság sietett támogatni a nemzetgyűlés e határozatát. A conservatív osztályok felfogták e változás szükségességét. Fejtse fel a kormányt, melynek őn acreditedálva van, hogy a mi kormányunk nem lehet Európában az egyenlenség összefüggésben a politikai és nemzetközi problémákkal, melyek Európát foglalkoztatják. Amerika és Schweiz elismerték a spanyol köztársaságot. Van jogunk remélni, hogy a többi hatalmak is el fogják minket ismerni. Az idegen népek nem követelhetik tőlünk, hogy elélyt fejtünk ki, ha megtagadják tőlünk az egyetlent, mit tőlük kérünk: erkölcsi támogatásukat.

Mint már jeleztük volt, a spanyol cortes febr. 24-én választott be 5 új tagot a kormányba. A választás megejtése és kihirdetése után Figueras miniszterelnök programbeszédet tartott, melyben kiemelte, hogy még mikor, mint az ellenzék tagja működött, akkor is azt hitte és hiszi most is, hogy állandó köztársaságot csak magára régi republikánusok pártja nem alapíthat; épen ezért a mostani kormánynak — ugymond — minden hazafias párt támogatására van szüksége.

„A kormány semmi esetre sem fog pártpolitikát követni; politikája észes, alapos és nemes lesz e politika be fogja azt bizonyítani, hogy előttünk mint Jézus Krisztusnak a szőlőről mondott híres példabeszédében, érdemesek azok is, kik későre és azok, kik jókor érkeztek.

Nagy elismeréssel vettük azon áldozatokat, melyeket a progressista és a radikális párt hozott, mely megalkotta a monarchiában a szabadságot, melyet annyira imádtok. Mi örömmel fogadjuk és hűvel keressük a progressisták támogatását, kik ily nagy áldozatot hoztak a haza oltárára.

„Uram, ha minden párt fog minket gyámoltítani, azt hiszem, örökre megszüntetjük a conspiratiók korszakát Spanyolországban, hol annyi conspirátort és oly kevés polgárt látunk. Ma már egy legfőbb törvényszék létezik, mely alkalmas arra, hogy mindent békésen megoldjon; értem az általános szavazatjogot.

A mi minket illet, mi első kötelességünknek ismerjük: fenntartani a szabadságot a közelebbi és minden más választások alatt — míg e székeken fogunk helyet foglalni.

A francia nemzetgyűlés febr. 27-ki ülésében kezdette meg az általános vitát a 30-as bizottság jelentése felett. Kimondatván a sürgősség, szót emelt Marczére (balközép) Haugulyozó a békiféltettség, de másfelől azt is, hogy az ország egyszer már tisztába akar jönni önmagával. De a bizottság jelentésében homályos és ellentmondó passzusok foglaltak. Ezeket tehát felsorolja. Az ország már régóta óhajt valami definitívumot s a nemzeti munka az ideiglenesség alatt szenved. Az ország hallotta szavát s ennek vizhangja volt Thiers izenete, mely a házban többséget vivott ki. (Ohó! jobbról.) E fontos körülményt Broglie jelentése nem is említi.

Nyilvános köszönet*)

A kolozsi jóra és szépre fogékony ifjúság által a kolozsi olvasó egylet javára f. év febr. 22-én rendezett tánczvigalom 67 frtot jövedelmezett egyletünknek.

Ezen összegben benne foglaltatnak a következő felülfizetések: Városunk főispánja m. Filep Sámuel ur 5 frt., Zeyk Károly 10 frt., Hajós János, Zabulik László, Alczán vállalkozó 5 — 5 frt. Topler Károly, Bihari Károly, Schweicer Sándor, Blumenfeld Saul, Rác Ferencz, Nemes Péter, Brozer orvos, Aranyosi Mihály 2 — 2 frt. Vojtek János, Millé Károly, dr. Veress Sándor 1 — 1 frt. Grün Ignác né a általa adományozott tárgy kisorolásától 9 frt. 60 kr.

Mint a fenne említett olvasó egylet ez idő szerinti elnöke, kedves kötelességemnek tartom úgy a rendező Pethe József, Zabulik Lajos, Kucsek István és Nagy Samuel uraknak áldozatkész buzgalmaért, valamint a szíves felülfizetőknek tanúsított érdekelt-

ségük és részvételükért, a kolozsi olvasóegylet nevében őszinte köszönetemet ezennel nyilvánosan is kifejezni; annyival is inkább, mert az ezen alkalomból az egylet rendelkezése alá került összeg is jelentékenyen befolyt arra, hogy egyletünknek most már biztos fennmaradásra van kilátása s könyvtára 600 kötetnyi a modern irodalom legkapósabb termékeiből álló tartalmával, hivatva van a vidékre is vonzerőt gyakorolni.

Kolozs, 1873 mart 3-án.

Méhesi Sándor.

Képviselői közgyűlés.

Kolozsvárt, mart. 6-án.

A tegnapi délutáni közgyűlés egyike volt a legérdekesebbeknek. A tanácskozás első tárgya a miniszteriumtól leérkezett szervezési munkát képezte, oly czélból, hogy a lemosolás után azonnal felküldessék. Simon Elek indítványára elhatározott, mikép e munkálatok egy két hét múlva megválasztandó választmányra bizassanak s egyszersmind 2000 példányban kinyomassanak. Következett erre Szilágyi József miniszterelnök leirata mely a halászat érdekében egy szabályrendelet elkészítését hangsúlyozza. Ennek kapcsában aztán az illető bizottmány által egy kidolgozott szabályrendelet is felolvastott, melynek értelmében a halászat ápriltól július 1-ig, a halak ivarzási idejéig tiltatik.

Olvasatott ezután Tauffer Károly kérvénye, ki az ötödik gyógyszerár felállítását kéri a városi képviselőtől s egyszersmind az engedély megadása esetén évenként 2000 frt. tőke kamatját ajánlja fel a város által meghatározott jótékony célra. A szakkbizottmány azonban több tekintetből nem tartja megengedhetőnek az 5-ik gyógyszerár felállítását s elősorolt indokaiban egyetlen reménysugárt sem nyújtott pályázonak.

Most a képviselők egy ész sora következett, kik a felszínre került kérdésben lándzsát törtek. Tauffer Ferencz után Bogdán István, erre Papp Miklós következett, végül Haller szerint a dolognak két oldala van, tárgyi és anyagi oldala. A mi a dolog érdekét illeti, ő nem látja szűkségének az 5-ik gyógyszerár megnyitását, mivel egy gyógyszerár felállítása törvényeszerint csak oly községnek engedhető meg, a hol 4000 lélek van; de nem annyiszor, a hányszor 4000 lélek van. Fischer a bizottság véleményét nem fogadhatja el, mert abban a középkor lejárt privilegium rendszerét látna, korunkban pedig a szabadsalmak korlátai ledöntettek. Bálteky azt hiszi, hogy nem követ el szerénytelenséget, ha kimondja, miszerint a szőnyegen forgó ügyben egyedül az orvosok hivatvák illetékes határozatot hozni, mint-hogy közegészségi tekintetből a gyógyszerár nem lehet szabad verseny tárgya. Csa tlakozik ennél fogva a szakkbizottmány véleményéhez. Ezután Szász Domokos emel szót, ki szintén nem látja szükségesnek egy ötödik gyógyszerár felállítását. Megvallja, hogy Papp Miklós rokonszenves vonásokkal rajzolja a fiatal gyógyszerész helyzete képét s nézete szerint három momentum lebeghet a képviselőtestület szemei előtt a határozat kimondásában. Ugyanis a törvények az ügyet mikép szabályozzák, vajjon forog-e fen oly szükséglet, mely ily gyógyszerár felállítását indokolja s végül a városi község s részéről merült-e fel panasz, mely az említett szükségletet indokolja. Nem mondja, hogy egy kis propaganda után nem volna cél szerű a külvárosban a gyógyszerárak iránti előítéletet eloszlatni.

A népnek 60 százaléka orvosi rendelvény nélkül szerzi be a gyógyszereket s azokat a nélkül alkalmazza. Ő csak azon esetben látná szükségesnek egy ötödik gyógyszerár megengedését, ha ez iránt panasz merülne fel. Elfogadja a bizottság véleményét. Simon Elek és Szász Gerő a gyógyszerár megengedése mellett harcoltak. Végre a szenvedélyes viták tűz próbáján keresztül vitt kérdés titkos szavazat által döntetett el.

Mig a szavazatszedő bizottmány a votumok számbavételével foglalkozott — kevésbé jelentékeny folyó ügyek intézettek el.

A szavazás a következő eredményt tüntetett fel: 37-en a gyógyszerár felállításá mellett, 21-en ellene szavaztak

Magyar színészet.

(N.—r.) Szerdán mártius 5-én „Az élet színfalai” — vigj. 5 felv. írták Dumanoir és Clairville, ford. Buljovszky né.

Ha e színműről érdeme szerint kellene szólni, akkor körülbelül semmit se mondhatnánk: de ha úgy tekintjük, mint repertoírunk egyik darabját, nem nyomhatjuk el megátkozásunkat a játékrend szégyensége fölött. Még hagyján, ha csak szerkezeti gyöngeségről volna a szó, mert ha e tekintetben jobb művek születnek, a gyöngye régieket bizonyára leszorítják; erkölcsi leleplezéseket azonban oly módon előtűntetni, oly érzékiesen rajzolni, mint „Az élet színfalai” láttuk, nem tűrheti el az ember megbotránkozás nélkül.

Egyébiránt mind ostorozhat a kritika valamely művet és a községnek kényelmes közönyével szívesen meg is feleltethetik róla; ott van egy másik fátális baj: a ész szezálye, mely jó kedvében még

valamely rossz darabnak is egyik alakját kiszemeli, s megőrökíti, úgy hogy az utódról utódra száll. Bois-joli, mint mondják, László Józsefnek, s utána Szerdahelyi Kálmánnak kedvenc szerepei közé tartozott; ennek mi a legtermészetesebb következménye, mint hogy e szerepnek Halmi előtt is tetszőnek kell lennie.

Bois-joli Halmi ismert modoru játékából elég érdekesen domborodott ki. A könnyelmű, időtöltő gazdag ifjút ügyesen ábrázolta; de ott, hol Margit lenyének vonzó mivoltát fölismeri, nem tudott elég fogást tenni a kedély hurjain Halminak a szatirikus vonások általában jobban sikerülnek, mint a lyraiak. Hol mélységes érzelmeket kell kifejeznie, csak a felszínen lebeg.

Szentgyörgyi (Bourtibourg), Eichner Anna (Margit), Mátrai (Saint Martin) jól játsztak. Krasznai (Octav), Körösy né (Mártha) Fodorné (Cesarine) kielégítőek voltak. Berényi (Kocsigyártó) erős darabos dadogásával tulzásba esett.

Közönség csekély számmal.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, mart. 6. 1873.

— Ő Felsége Vallás és közoktatási magyar minisztere előterjesztése folytán dr. Ajtai Sándort, az általános körtan és gyógyszerár nyilvános rendkívüli tanárát, a kolozsvári egyetemen nyilvános rendes tanárra a szabályszerű illetményekkel kinevezte.

— Gizella főhercegnőnek Pest város részéről átnyújtandó nászajándék tárgyában a kiküldött bizottság abban állapodott meg, hogy az egy album legyen 12 vízfestményvel, melyek tárgya s a melyekkel megbizandó művészek a következők lennének: Történelmi festmény s. Izván s neje, Gizella életéből, Székelytől. 2. Budapest madártárlatból, Ligetytől. 3. Budavára, az „Angol királynő” szálloda körül felvéve, Libay vagy Heinrichtől. 4. A lánchíd előtti Ferencz József tér, Skalnicsky építészől. 6. Részlet a Margitszigetről, Rauscher és Gressnusz tanároktól. 7. Városligeti rét, Rauscher, Ligetytől. 8. A gödöllői kastély és kert, Telepy vagy Brodskytól. A főhercegnőnek valamely kedvenc tartózkodási helye a budai hegyekben vagy Gödöllő környékén. 10. Azon terem rajza, melyben ő felsége eljegyzése történt, Barabás vagy Telepytől. 11. A király és királynasszony jelenlétében megtartott rókavadászat, ugynevezett kill vagy meet jelenete, Zichy, Lotz vagy Jankóttól. 12. Jelképes zárlat, Thánóttól. — Az album kötése zsmáncz, arany- és ezüstműves munkákkal s kisebb drágakövekkel fognak gazdagon díszítettetni.

— Az igazságügyminiszterium öt évi működéséről szóló jelentés megírásával az igazságügyér Ökröss Bálint osztálytanácsost és Wurga László fogalmazót bízta meg. A mű, mely az igazságügyi közgazgatás és törvényhozás minden mozzanatát felöleli, mintegy 20—25 nyomtatott ivre terjed.

— Színházi heti játékrend: március 6-án „Bánk-bán”, trag. 5 felv. 7-én „Egy pohár víz”, vigj. 5 felv. 8-án a „Három csőrű kacsa”, operette. 9-én a „Pünkösti királyné”.

— Egy lábbal himzett asztalterítő van, mint a „Nemere” írja, Xantus János népiári gyűjteményében, melyet a bécsi kiállításra küld fel. Bácsfaluban Kapitány Avre nevezett leány himezte, kinek csak könyökig vannak meg karjai kéznélkül, s a kézimunkát jobb lába ujjaiával végzi, s lábaival eszik, varr, fésűlkodik, s mindezt a legügyesebben.

— Lipót, bajor herceg, Gizella főhercegnő jegyese Arnulf testvérével együtt, most keleten utazik s a Suez-csatorna megújíztása után a Sinai-hegy megújíztására indultak.

— Az orosz censura számos kitűnő szindarabot, köztük Shakespeare „Julius Caesarját”, Göthe „Egmontját” és Halm „Ravennai viador”-ját is letiltá a színpadokról.

— Meghívás. Az erdélyi hegyalján létesítendő hegyaljai borpinceegylet mikénti szervezete felől értekezni szándékozván, a 32 tagu bizottság tisztelettel meghívja mindazokat, kik ezen pinceegylet létesítésében részt venni óhajtanak, folyó év március 16-án, délelőtti 9 órára, N-Enyeden a megyeház termében megjelenni, hol is a bizottság a közelebbi teendők felől értesülést nyernek.

— Kazinczy Ferencz erdélyi utazásának új kiadása (Ráth Mór) által s Toldy Ferencz egy érdekes cikke ujra fölleveníték amaz erdélyi grófnő emlékeztetést, ki Karolina Augusta császárné kérdésére nem tudott felelni, mivel nem bírta a német nyelvet. E nő gróf Kemény Sámuelné szül. iktári Bethlen Katalin grófhölgy volt, egy nemes szellemű asszony, ki sok jót tett, mit a császárné meghallván, ezt az észrevételt tette: „Mi tehát szó nélkül értjük egymást.

— A gyógyi fürdő részvénytársaságnak f. 6. mart. 8-án d. u. 3 órakor Szászvároson a m.-polgári olvasóegylet termében közgyűlése lesz, melye a t. c. részvényes urak tisztelettel meghívhatnak.

— A francia versenylovak nemesítése körül kettőztetett buzgalmat fejtenek ki egyletek úgy mint társulatok. Így a francia versenyek bizottsága kimondotta, hogy a lónemesítést buzditó társulat mult évi díjait ez évben is fentartja s ezenkívül 3-ad osztályu díjakat alapít a beauvaisi, eraoni, montaubani, pini, poitiersi és st. brieuci versenyek szá-

mára. Eszerint a nevezett társulat díjai ezek lesznek az idén: Caen 4000 frank, Deauville 6000 fr., Fontainebleau 10,000 fr. — Bordeaux, Châlons, Lion és Marseille egyenkint 3000 fr. Végül 21 vidéki verseny egyenkint 200 fr. Vagyis a társulat díjai ez évben 74,000 frankra rugnak. — Lyon városa egy nagy díjat tűzött ki az ottani lófuttatásokra s ingyen engedte át a versenytársulatnak a versenytér azon részét, mely városi tulajdon képezett. — A caeni ménés igazgatósága egy 9000 és egy 12,000 frankos díjat alapított az ottani futtatásokra.

— Dr. Schlauch Lőrincz csanád egyházmegyei kanonok a napokban Budapestre érkezett s itt pár napot töltött. Mint a „Szab. S.” a legmegbízhatóbb forrásból értesül, ott időzése a szatmári püspökség betöltésével van kapcsolatban.

— Macellariu Illés hátszegi országgyűlési képviselő, Bittó képviselőházi elnök által nyilatkozatra szólíttatván fel, miért nem foglalta el képviselői székét, erre, mint a „P. Ll.” hiteles forrásból értesül, a „legmélyebb tisztelet” hangján irt válaszában hosszasan fejtegeti, hogy ámbár Hátszeg mezőváros választóinak többsége az ő tudta és akarata nélkül tisztelet meg bizalmával, és választotta meg országgyűlési képviselőnek, e választás elfogadását választóival egyetértőleg, bizonyos föltételektől tette függővé; mivel azonban e föltételek mindegyike nem teljesült, úgy őszinte sajnálattal kénytelen kijelenteni, hogy választói iránti tiszteletből és a haza és nemzete iránti szeretetből ez idő szerint nem veheti igénybe mandatumát.

— Az egyesült erdélyi takarékpénztár részvényeire érkezett tömeges aláírások azt bizonyítják, hogy a község megérté, miszerint itt nem egyszerű vidéki takarékpénztárról, hanem oly intézetről van szó, mely Erdélyben arra a szerepre hivatott, melyet Magyarországon az első hazai pesti takarékpénztár játszik. Egyszersmind megemlíthetjük, hogy az intézet gondoskodott a pesti piaczezel való leszámítás s általában a centrummal való állandó összeköttetésről s Budapestten commandite-telepet alapít.

— A kolozsvári kir. járásbíróshoz idei február hóban érkezett 1722 beadvány; ebből: 292 sommás, 7 igénykereset, 2 előbbeségi bejelentvény; 125 kielégítési, 14 biztosítási végrehajtási kérvény, 13 végrehajtási, 8 tanukihallgatási megkeresvény; 14 semmisségi panasz, 24 felebbezvény; leérkezett: a semmisítőszéktől 8 helybenhagyó, 6 megmástitó; a kir. táblától 19 helybenhagyó, 6 megmástitó, 2 kiegészítést elrendelő határozat; kihirdetett 143 perdöntő végzés és ítélet; köttetett 108 békeegyezmény; foganatosított 25 tanukihallgatás, ki volt tűzve 556 tárgyalás, ebből megtartott 478. A beadványok összes száma 3514 polgári.

— Ember György N.-Váradon előfizetési felhívást bocsátott ki „Híres alakok” czimű művére. A műnek — mint szerző írja — kettős iránya van, társadalmi és néprajzi. Mig egyrészt hazánk román ajkú lakosainak népeletéből a kimagasló egyes eredeti alakokat bemutatná, s egyuttal szokásaikat ismertetné, másrészt a köznép azon égőseibe mutat, melyek orvoslást kérnek. A mű 20 ivnyi tartalommal két kötetben fog megjelenni ez év máj. 20-káig. A két kötet ára 2 frt. A tiszta jövedelemnek felét szerző, a N.-Váradon felállított árva-ház alapítójának gyarapítására ajánlja fel. A lelket magasztosító emberszeretettel ecsetelő e művet ajánljuk mindazoknak, kik a tiszta erkölcs barátai, különösen gyermekeik lelki tisztaságára féltékeny apák- és anyákak.

— Strossmayer püspök a „Hon” távirata szerint Pécsen keresztül utaztában magyar-ellenes érzelmeiért az ifjúságtól nagyszerű macskazenét kapott.

TANÜGY.

A nagy tanügyi ülés Debreczenben

A tiszántuli ref. egyházkerület tanügyi bizottságának tagjai márc. 1-én este ültek össze, hogy a főiskolai középanoda és a jogakadémia sorsa fellett határozzanak. Ellnökölték: Révész Bálint püspök és gr. Dégenfeld Imre egyházkerületi főgongnok.

A gyűlést a püspök nyitá meg, elmondván, hogy a kormány körében a középanodák és jogakadémiák ügyében mozgalmak indultak meg. S még b. Vay Miklós a lendő konvent elnöke is tudatá vele, hogy ott az iskolai ügy főtárgy lesz, és másutt már dolgoznak e tárgyban. E mozgalmakkal szemben az egyházkerület sem maradhat tétlenül, ő felszólítá tehát a gymn. s jogi tanárkart, adótn véleményt, a kormány megbízásából készített tanodai tvjavaslata, s a jogtanári kar pedig arról, mikép lehetne itt a jogakadémiát — egyetemi színvonalra emelve — továbbra is megtartani? Gymn. tanterv ugyan már van készen, s ez a főbb pontokban megegyez a kormányéval. Fontosabb a jogakadémia kérdése, itt annyi tanerőre van szükség, mint az egyetemi fakultásokon van. Ehez pedig nincs anyagi erőnk. A jogakadémiát pedig fen kell tartani, különben a protestansok elvesztik a világi elemet.

A püspök megnyitó beszéde ntán felolvasott a gymn. tanárkarnak a közoktatásügyér által egybehívott enquette elé terjesztett kérdőpontokra adott

*) Kérem a más két kolozsvári lapot is e közlemény átvételére.

válasza a gymn. reformról. E válasznak megemlítjük főbb pontjait. A gymnasiumnak kettős célja van: a tudományos és életképes képzés, a jellemképzést tartva szem előtt. A gymnasiumok ma nem felelnek meg céljaiknak, mint ez az 1868-iki debreczeni tantervben is ki van mondva. A tanárkar 8 osztályu gymnasiumot ohajt, ebben a tantárgyak úgy osztassanak be, hogy azok egy szerves egészet képezzenek. A gymnasiumnak humán célja kell törekedni, ez a reál célja fel nem áldozható, a tanárkar mérsékelt szakrendszert ohajt, jelzi a tanárkar elégtelenségét s az egyes tanárokról halmozott órák számát; nagy baj még nálunk, hogy egy osztályban sok növendék van. A latin nyelv tanítása sikertelenségének oka társadalmi viszonyainkban rejlik; a tanuló márlatin (holt) nyelv iránti ellenszenvvel lép az iskolába; a népiskola pedig nem ad kellő képzettséget a nyelv tanulmányára, a sikertelenség oka még a tanmód hiányossága is. Szintén nagyfontosságú ok erre nézve, hogy a gymnasiumba nemcsak oly növendékek lépnek, kik tudományos pályára készülnek s ezeket már szüleik elidegenítik a latin nyelvtől. A görög nyelv tanítását nagy tekintélyű államférfiak is haszontalannak mondják. Reformul ohajtja a tanárkar, hogy legyen 8 évi gymnasium a nyelvek folyvást fejlődő rendszerben tanítassanak, összhangzó kapcsolatba hozassanak s egészet képezzenek. A többi tantárgy ciklusokban adassék elő, az előadási mód az értelmi fókuszhoz méressék, s legyen az tervszerű, következetes és összhangzó. A reál és középtanoda párhuzamosan nem haladhat, mert mint fentebb is jelzők, a humán céljának nem lehet feláldozni a reált. Elismerik ezt a legnagyobb iparországok is.

A tanrendszert reformálni kell s a mérsékelt szakrendszert hozandó be a tanmódhoz az alsóbb osztályokban párbeszéd legyen, a történelem, földrajz tárgyilagosan adassék elő, a vallásból a főbb eszmék fejtegetése adassék, a természettan szemléltető módon, kísérletekkel adassék elő. Mindezeknek még most híjával vagyunk! Ne legyen 80-100 növendék egy iskolában, tanárképződék állítsanak, rendszeresített tanárképzőket tartassanak külön iskolákban, melyek a tanmódhoz vezetnének. A fegyelmi szabályokon nem változtathatni, míg új rendszer nem lesz. A tanárképzés felállítását most már halasztgatni, így a jól képzett tanárokat adhatunk növendékeiknek önálló tanulási hajlamot. A felsőbb iskolákban azután biztos lehet a tanszabadság. A tanárképzés úgy történhetne, hogy a felsőbb tanulóknak alkalmat kellene adni, hogy elemi s gyakorlati ismereteket szerezzenek a tanításhoz. Az érettségi vizsgák jelen alakukban fenn nem tarthatók, annak csak írásbeli dolgozatokra kellene kiterjeszkedni, nem a könyvélkülzetésre, lehetne itt készíteni: magyar fogalmazást, fordítást latinból magyarra és viszont, görögöt magyarra s a mathézisből szinte írásbeli dolgozatot készítenek. Az állami s nem állami középiskolák felett egyenlő kormányfelügyeletet nem fogadhatunk el, hivatkozunk itt az önkormányzatra: a kormány beavatkozás nyomozható volna: de nem is szükséges az, mert azt a felügyelet az egyházkerület viszi. Ezek voltak a lényegesebb pontok a gymn. tanárkar felolvasott nézetek közül.

KÖZGAZDASÁG.

Kivonat

a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara febr. 17-én 1873. tartott rendes közgyűlés jegyzőkönyvéből.

(Folytatás.)

A gyűlés áttérve a napirendre, a tárgyalás ügyek közül kiemelték a következőket:

A zalatni kir. bányakapitányság a zsilvölgyi kőszén vegyelemzésének közlése mellett kétséget tesz, hogy a kereskedelmi szempontból a szén tisztátalan-ságának fogalmához mily nemű és mennyiségű idegen keverék jelenléte köthetik. A kamara az előzetesen kihallgatott szakértők nézete alapján azon felvilágosítást nyújtotta, hogy a kérdésre, úgy a mint fel van téve, majdnem lehetetlen szabatos feleletet adni, mert miután alig van oly kőszén, amely idegen keverékei mennyiségének és minőségének dacára valamely technikai célra használható ne volna, úgy, hogy például az a szén, amely vasgyártáshoz használhatóan, gázgyártásnál vagy mészgéztésnél előnyösen alkalmazható, kereskedelmi szempontból tisztátalan szén nem is létezik, feltéve, hogy más tüzelő anyagokkal a versenyt előnyösen állja ki. A mi nevezetesen a zsilvölgyi kőszénről illeti, mind tapasztalás, mind a közölt elemzés alapján állíthatni, hogy a legjobb fajta barna szemek közé tartozik, s jutányos árák mellett a kereskedés igen alkalmas tárgyat képezheti.

A magyar keleti vasút igazgatósága a kamara hozzá intézett azon megkeresésére, hogy M.-Ujvárt személyek és áruk felvételére állomás rendeztesse be, sajnálattal jelenti ki, hogy azon vidék e kíván-

ságának eleget nem tehet, egy részt azért, mert a m.-ujvári kincstári szármayvonalon nem alkalmazhatók a vasút-üzlet törvényesen szabályozott formái, más részt azért, mert egy új állomás létesítése azon a ponton, a hol kincstári szármayvonala a pályába beágzik, tekintve a felállításával járó tetemes költségeket, valamint a felvinczi és kocsárdi állomásokhoz közeli fekvését, az igazgatóságtól jogosan alig követhető, s mert M.-Ujvár kereskedőinek s iparosainak különben is csak jelentéktelen előnyöket nyújtana. A közforgalom céljairól előmozdítását azonban mindenképpen nem csak üzleti, de honfiai kötelességének tartván, az igazgatóság készen nyilatkozik a kincstári szármayvonala beágásánál levő őrházat személyek és podgyász felvételére megállási helynek berendezni, s ezt a kolozsvár kocsárdi vonal megnyitására a közforgalomnak átadni. A gyűlés az igazgatóság e felvilágosítására egyelőre helynyugszik, s az ígért kedvezményt köszönettel fogadja, s egyszerűsített arról az ez ügyben kérvényezett feleket értesíteni fogja.

A Kolozsvárról kért fiók bank ügyében a mult ülésebből kiküldött bizottságtól szerkesztett felterjesztést a gyűlés változtatlanul elfogadta. E felterjesztés már hirtelre közölve volt.

(Vége köv.)

Távíratok tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Márt. 5-én 5% Metalliques 100. frt. 71.90
Kamat. —. Nemzeti költés 100 frt. 74.50.
1860. Köles 104.75. Bankrészevény 985. Hitelin-tézet részvény 339.25. London 10 ft. st. 109. —
Ezt 107.60. Cs. kir. arany. —. Napoleon 868.
Urbéri kötvények: Magyarországi 81.25. Te-mest 79. — Erdélyi 78.75. Horvátországi 85.75.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

(111) 2—3

Kolozsvárt két szénárterek, egyik a ser-tés vásár tér, másik a postarét mellett, rajtok létező házakkal, az előbbi 4 h. 750 □ öl, utóbbi 6 hold 865 □ öl; a Kajántói völgyben 8 h. 141 □ öl; Harmad völgyben 9 h. 20 □ öl; Nagy morgóban 41 h. 150 □ öl szénatermő helyek 1873. aprihs 24-kétől számítandó időre bérbe adandók. Értekezhetni a bérletről bel-farkas-utczában 5 sz. alatt.

(113) (1—3)

Haszonbéri hitdetés.

Alsó-Fehérmegyében, Hápertonban, van egy részjószág, mely áll terjedelme udvarból, hozzá tartozó veteményes és gyümölcsös kertből, egyszerű lakó házzal, kaszáló és legelőbeli kúlsóségek-ből, arányosított kocsmaajoggal, három vagy több évre idei Szt.-Györgytől kezdve haszonbérbe kiadó. Értekezhetni Gy.-Fehérvárt tulajdonos özvegy Fogarasi Sámuelnével.

(108) (2—*)

Hidelve Nagy-utca végén, a 202. régi, 95. új szám alatti emeletes ház és telek az indház közelében Szent-György naptól kezdve vendéglőnek akar magán lakás végett kertestől együtt bérbeadó.

Értekezhetni Tompa Károly ügyvéddel, sétaterutca 5. szám.

(101) (2—3)

Czetz Ján. és társai divat-üzletébe egy jóhátból való fiatal, tanuló felvétetik.

(104) (2—3)

Egy helybeli fiatal, ki a kereskedést Pesten, Bécsben tanulta, több társulatoknál mint utazó, könyvvezető, pénztárnok foglalkozott, tisztá irással bír, irodalmi munkálatokra ajánlja magát. Kérdések vagy foglalkozások X. Y. 28. jegy alatt levél által t. Stein J. ur papírüzletébe teendők le.

(84) (3—*)

Külső-tordautczában az úgynevezett RIPOSÓ kertben hét nagy boglya széná eladó. Értekezhetni kül-magyarutca № 21. földszint.

Uj imakönyv

minden keresztény vallás-felekezet számára.

Értesímet szent dalomban
Atyám, néked szenteltem.
Életemben, halálomban
Áldva kérek, légy velem!

STEIN JÁNOS

erdélyi muzeum-egyleti könyvárusnál megjelent, s nála, valamint minden magyarországi könyvárusnál kapható:

Elmét, szívet Istenhez emelő reggeli és esti fohászok.

Witschel után, Fordította P. SZAKÁCSI VITUS turi katolikus pap.

Második újonnan átnézett kiadás.

Diszes vászon kötésben 2 frt. Bőrbe kötve aranyfűzővel 2 frt. 80 kr.

Diszkiadás, velinapirosan francia bőrbe kötve aranyfűzővel és kapocsal 4 frt.

Ajánlani vagy dícsérni Witschel e jeles művét, úgy hiszem, felesleges. A kedves s folyékony költői irály, párosulva tiszta lelke magasatos s szent érzelmeivel a keresztényi szeretet, mely végig ömlik rajta, eléggé ajánlják azt. — Alap eszmék: „Isten a szeretet.” „A szeretet felebb áll a hitnél.” „Szeretet nélkül a hit, egy üdvölküti hit.” sat.

Es P. Szakácsi Vitusból, e lángelűt s hőkeblű férfinak, kinek keresztényi szeretete felebarátai iránt, végnélküli jósága, még mai napig s hívei között eléggé ismeretes, e jámbor lelkiatyában, Witschel művének legjobb fordítóját lel, mert ő a szerzővel együtt érezett, mint maga is előszavában említi: ha ő fennlebegett, dicserve s magasztalva a szentek feletti lényt, kit a szeráfok hárfájuk ezüst húrjaival zengenek, ő is utána lebegett: ha az emberek közé lecsapott, ő is vele. Mily győnyű, felséges szavakat mond fordító előszavának végén, méltókat, hogy érezze vésettségének, így megörökítendő ez igét az utókor számára. „Mit lobbantjuk egymás szemére, — ugymond — a vallási viharral letűnt évek gyűlöletes avas előzményeit, melyeket a kiderült kornak bővebbre szabott palástjával el kellene fedeznünk. — Ha javalljuk másnak a türelmet, ne legyünk magunk türelmetlenek. Nem derék dolog a szeretet poharát elköszönni, s annak edes cseppjeit szemrehányásokkal megkeseríteni. — Szóval: ha könyörgünk, ne agyarkodjunk; mikor imádunk, ne szívódjunk; mert akár a templom, akár a szív oltára szánt áldozat illatja, ha az a harag, s gyűlölet tüzeivel gyújtatik meg, soha nem hat fel a seregek Urához, Istenhez.”

A mű kiállítását illetőleg, a kiadók a boldogult fordítónak irodalmi emlék szobrát akarták ez új kiadás által felállítani, s hogy azt ama szép névhez méltóvá tegyék, nem kíméltek semmi anyagi áldozatot.

Néhai VADAS JOZSEF,

kolozsvári első pap és nyugalm. esperes

Egyházi beszédei.

Kiadták: Nagy Péter erdélyi ev. ref. püspök, Szász Gerő ev. ref. első pap és esperes és Szász Domokos ev. ref. második pap.

Első füzet. Nagy 8-rét. Ára 1 frt 20 kr.

„Hasznos munkát cselekedtünk, írják a kiadók, „mert a mult évben elhalt, néhai hivataltársunk egy oly iskolának volt híve és egyik érdemes képviselője, ki nem az üres szóadályban, semmit mondó frázisokban szeretett pompázni: hanem főnek és mindenek felett valónak tartotta az egyszerűséget, a valóságot, a bibliai közvetlenséget és azt a melegséget, mely őszinte hitből és mely meggyőződésből származott, s mely nélkül az erkölcsi, vallási életben eredményeket felmutatni, teljes lehetetlenség.”

„Es a mit ő vallott egész pályájának nem mindég virágos folyamában, mi ennek megvalósulását óhajtjuk illyenmő egyházi irodalmunkban; és éppen ezért láttuk jónak, kiadni e beszédeket; — ebben keressék az indokot olvasó közönség, papársaink és a kritika.”

Tanterv a népiskolák számára.

Kiadja a kolozs-dobokamegyei tankerületi néptanítók egylete. Ára 25 kr.

Telekkönyvi oktató.

Irta ÜRMÖSI BOLDIZSÁR FERENCZ,

erdélyi m. kir. telekkönyvi igazgató.

MÁSODIK JAVÍTOTT KIADÁS.

Ára 80 kr.

Nyomatott Stein János m. k. egyetmi nyomdász betűvel Kolozsvárt.

Helység névtár.

A királyhágón inneni rész

(Erdély)

községeinek betűrendes névtára.

A közigazgatási és legújabb törvényszéki felosztás szerint, a posta-kerületek, adóhivatalok és az orsz. vásárok kimutatásával.

Hivatalos adatok után összeállította B. L.

Áa 1 ft. 50 k.

Ezen 10 nagy ívre terjedő munkával, a melyben az eddigi hasonló munkákban előforduló hiányok gondosan pótolva vannak, nem csak hivatalnokoknak, hanem általában minden ügyes-bajos embernek egy nélkülözhetetlen kézikönyv van nyújtva, a melynek becsét főleg azon körülmény emeli, hogy a helység-nevek az Erdélyben divó mindhárom nyelven előadók s a betűrendben akármely elnevezés alatt feltalálók. Általában oly mű ez, a mely az állami életben előfordulhat bármely körülmény közt pontosan kijelöli a községek politikai, törvényszéki, adóhivatali, továbbá utolsó postai határait, s a hol orsz. vásárok szoktak lenni, ezek napjait is kimutatja.

CARAFFA

és az eperjesi vértörvényszék.

Irta K. PAPP MIKLÓS.

2 kötet. Második bővített és javított kiadás. Nyolczadrét 192 és 142 lappal.

Ára a 2 kötetnek 2 frt.

Motto: „Lábbal tiportak bennünket. Könyvet és jaj kiáltást küldtünk az égbe, de panasunkat az be nem fogadta, A rabzolgákat nem hallgatja az meg, Mert a ki járatat hagy nyakába tenni, Míg őse nem dől a korbács alatt!” (Petőfi)

A magyar nemzet történetének egyik legemlékezetesebb, de egyszerűs mind leggyászosabb korszaka rajzát veszi az olvasó e lapokban, midőn öntudatra ébredő hazánk néhány ember engesztelhetetlen gyűlölségének volt áldozatul dova, kik szétépték mindazt a mi nemzeti volt, a legkegyetlenebb dühvel hurcoltak mindenkit börtönbe, ki terveiknek útjában állott, börtönbe, melynek csak egyetlen egy kijárása volt; s az egyenesen a kámpadhoz vezette áldozatait, hol a spayol inquisitio minden borzasztó találmányát át szenvedtetve, kerültek vörpadra. Tanuljátok meg neveiket, kiknek minden csepp véreik s sajtó sebeik az égre kiáltott fel, kik mártír halált szenvedtek egyenként; hogy ne feledhessétek el azokat sem, kik itéltek felettük.

Mennyi ártatlan vér szentelte már meg Magyarországot szabadság fáját, — s ki tudja mégis, az unokák megpihenhetnek-e lombja alatt?

E mű tartalma: I. kötet: Előszó a második kiadáshoz. Előszó az első kiadáshoz. Bézec-tés. I. A protestások üldözése. II. Lobbokvitz bukása. III. Az 1678-iki pozsonyi gyűlés, és Tököllyi leféléte. IV. Régi és új sebek. V. Budavár visszavétele. VI. Egy emberfő, melyre alkuszunk. VII. Caraffa Antal. II. kötet: I. Az első befogatások. II. Ujhelyi Erzsébet és Szentivány mint vándók. III. Vallomások a kámpadon. IV. A halál-ítélet. V. Zimmermann, Keizer, Raucher és Baranyai lefejezték. VI. Ujjabb befogatások és vértanúk. VII. 1687 május 9-ke Eperjesen. VIII. 1687-iki pozsonyi gyűlés. IX. Az örökösödés és Draskovits halála. X. Az utolsó menhely. XI. Az áruló. XII. Erdély és Teleki Mihály. XIII. Teleki Mihály halála és Tököllyi bukása. XIV. Kollonics érsek. XV. Az isten keze.

R o v á s.

I. Csernáton.

Irta Berzenczey László.

Tartalom:

I. Csernátoni Benkő Póli. — II. Csernátoni Cseh Imre. — III. Csernátoni (Cseh) Lajos. IV. Irányi Dániel képviselő urnak. — V. Miért nem ír Kossuth?

Ára 50 krajczár.

NYILT JELENTÉS

Maros-Vásárhely szabad királyi város polgármestere,

Borosnyai Pál urhoz.

Irta Berzenczey László.

Ára 30 kr.

Aláírási felhívás

A Z

EGYESÜLT ERDÉLYI TAKARÉKPÉNZTÁR

7500 darab részvényére.

Engedélyeztetett a magas m. kir. kereskedelmi, ipar és földmívelési ministerium 1873. évi január 17-ről kelt 639. sz. leiratával.

Részvénytőke: egy millió frt o. é. 10,000 db. részvényben 100 frtjával,

melyekből azonban csak 7500 db. bocsátatik nyilvános aláírás alá.

A társulat székhelye: Kolozsvár.

Választmányi tagok:

Báró Bánffy Albert, nagybirtokos, a magyar földhitel-részvénytársaság választmányi tagja, a m. keleti vasút alelnöke sat., **elnök.**

Simon Elek, az ügyvédi-egylet elnöke — **alelnök.**

Wagner Frigyes, „Dietrich Sámuel“ cég főnöke, a kolozsvári takarékpénztár vál. tagja sat., **alelnök.**

Gróf Eszterházy Kálmán, Kolozsmegye főispánja sat.

Finály Henrik, egyetemi tanár, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkára sat.

Gámán Zsigmond — a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkára sat.

Haller Rezső, h. ügyvéd.

Hintz György, ágost. h. v. plébános, az erdélyi gazdasági egyesület vál. tagja sat.

Korbuly Bogdán, a hitelbank és zálogköcsön-társulat igazgatója.

Korbuly Gerő, a kolozsvári takarékpénztár igazgatója.

Taufer Ferencz, a kolozsvári kisegítő-pénztár igazgatója.

Gróf Szapáry Géza, országgyűlési képviselő, a fővárosi közmunka-tanács alelnöke, a „Pesti bank“ elnöke sat.

Cséry Lajos, országgyűlési képviselő, a hazai pesti első takarékpénztár választmányi tagja, a „Pesti bank“ felügyelő-tanácsosa.

Brüll Miksa lovag, német földi főconsul, a hazai pesti első takarékpénztár választmányi tagja, nagykereskedő, „Munk Mór és társa“ cég üzlettársa sat.

Adler Dávid, bankár.

E vállalat célja egy hatalmas, jelentékeny részvény-tőkével ellátott intézetet alakítani, — az alapszabályok 10. §. szerint az **egész országban fiókokat** létesíteni s e módon egyrészt az alapszabályokban megjelölt üzletágakat életbe léptetni, másrészt pedig fiókjai felállításával minél élénkebb kereskedelmi összeköttetést létesíteni az ország számos helyein.

A részvény-tőke az alapszabályok 3. §. szerint — a részvényesek elsőbbségi joga fentartása mellett — még egyszer oly nagyra emelhető.

Kolozsvártt, mint az intézet székhelyén a vállalat alapítása — az egész országrai fontos rendeltetése tekintetéből — osztatlan bizalommal üdvözöltettt és a választmányi testületbe az ország legtekintélyesebb polgárai léptek be.

Ezen körülmény, valamint az is, hogy az intézetnek, jelentékeny tőkéjével fiókjai üzlet jelentékenységeinek és már előre biztosított összeköttetései által több nagy intézettel a pesti piacon terjedelmes hatásköre nyiland, jövedelmezőségének már előre is biztos kezességeül szolgál.

Végre jövedelmezőségének biztosítékául szolgál az is, hogy nemcsak a különféle hazai takarékpénztárak részvényeinek értéke időről-időre folytonosan emelkedik, de maga, a helybeli hatáskörrel bíró, erdélyi takarékpénztárak részvényei is annyira keresettek lettek, hogy azokat a kibocsátási névszerinti értéken jóval felül fizetik.

Aláírási feltételek:

1. Az aláírás 1873. március 6., 7., 8. napján történik.
2. Az aláírási ár 125 frt. o. é. részvényenként.
3. Az aláírás alkalmával 30 frt fizetendő kezesség gyanánt készpénz, pénztárjegyek vagy értékpapírokban. (Utóbbiak 10%-el a napi árfolyam alatt.)
4. Netaláni tuljegyzés esetében lehető arányos leszállítás történik.
5. Az aláírt részvények után esedékes darabok (a kezesség különbeni elvesztése mellett) további 25 frt lefizetése mellett megtörtént felszólítás után, azon helyen veendő át, hol az aláírás történt.

Aláírási helyek:

(112)

(3-8)

a) Magyarországon:

Pesten Hazai pesti első takarékpénztár.
„ Pesti bank.

Arad Aradi kereskedelmi és iparbank.
Baja Bajai takarékpénztár.
Bonyhád Bonyhádi takarékpénztár.
Debrecen Debreceni kereskedelmi és iparbank.
„ „ takarékpénztár.
Eperjes Eperjesi takarékpénztár.
Eszék Eszék-Alsóvárosi takarékpénztár.
Győr Győri takarékpénztár.
„ Győri kereskedelmi bank.
Hódmező-Vásárhely Hódmező-Vásárhelyi takarékpénztár.

Kaposvár Somogy-kaposvári föld. kereskedelmi és ipar-hiteltársulat.
Kassa Kassai takarékpénztár.
„ Felsőmagyarországi hitelintézet.
Kecskemét Kecskeméti takarékpénztár-egyesül.
Komárom Komáromi kereskedelmi, ipar- és hitelintézet.
Kőszeg Soproni leszámítoló bank fiókja.
Miskolc Miskolci takarékpénztár.
Mohács Mohácsi „
N.-Becske Torontáli takaré- és hitelbank.

N.-Várad Bihari kereskedelmi-, ipar és terményhitelbank.
„ Nagyvárad takarékpénztár.
N.-Kikinda Nagy-kikindai takarékpénztár.
Nyitra Nyitrai takarékpénztár.
Nyiregyháza Nyiregyházi takarékpénztár-egyl.
Pécs Pécsi takarékpénztár.
Pozsony Nyugat-magyarországi leszámítoló és hitelbank.
„ Edl Tivadar.
Szabadka Szabadkai takarékpénztár és népbank.

Székesfehérvár Székesfehérvári keresk. bank.
Szathmár Szathmári takarékpénztár-egylet.
Szeged Szegedi hitel- és zálogintézet.
Soprony Soproni leszámítoló-bank.
Szolnok Külső-szolnokmegyei takarékpénztár.
Temesvár Eisenstädter S. és társa.
Ungvár Ungvári népbank.
Veszprém Veszprémi hitelintézet.
Zágráb Horvát leszámítoló-bank.
Zenta Zentai takarékpénztár.

b) Erdélyben:

Bánffy-Hunyad takarékpénztár.
Bethlen „
Besztercze segélyző pénztár.
Brassó Első erdélyi bank.
Csik-Szereda segélyző-pénztár.
Deés „
„ takarékpénztár.

Károlyfehérvár takarékpénztár.
Kolozsvár Kolozsvári „
„ „ kisegítő-pénztár.
„ „ hitelbank és zálogköcsön-társulat.
Kézdi-Vásárhely segélyző-pénztár.
Maros-Vásárhely takarékpénztár.
„ „ kereskedelmi és hitelbank.

Maros-Ludas segélyző-pénztár.
Medgyes „
N.-Enyed „
Szamos-Ujvár segélyző-pénztár.
Szekely-Udvarhely segélyző-pénztár.
Szász-Régen segélyző-pénztár

Szászváros segélyző-pénztár
Segesvár „
Sepsi-Szt.-György „
Szilágy-Somlyó takarékpénztár.
Torda kisegítő-pénztár.
„ takarékpénztár.

Pesti bank.